

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 51. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404659904.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

MIN FØRSTE LÆSNING.

En Dag bragte Herman mig Goethes "Wilhelm Meister", idet han sagde: "Læs denne Bog; den kan maaske adspredde dig." Jeg havde hidtil saa godt som Intet læst af skjøn Litteratur; men aldrig kan jeg glemme den Virkning, som denne mageløse Bog gjorde paa mig. En hel ny Verden oplodes for mit forundrede Blik, og jeg udrød ofte ved mig selv: "Hvad er det? Er der Sligt til i Verden?" Hvad der bidrog til min Forbauselse var, at mig syntes, jeg her saae og læste Alt, hvad der bevægede sig dunkelt i mit Indre; jeg læste og læste og vilde knap tro mine egne Øine. At jeg strax gjenfandt mig selv i Mignon, vil man vel finde rimeligt; Skildringen af hendes Ydre, den blege, mørkhaarede Pige med de melancholske Øine, svarede til mit eget, og ikke mindre hendes eiendommelig indesluttede og dybt bevægede Sjæl. Mit barnlige Sværmeri for Helten Nielsen, hvis Personlighed jeg laante Wilhelm Meister, fuldendte Maleriet. Jeg græd mine modige Taarer over Mignon og Harpespilleren, der vare de to Figurer, jeg interesserede mig mest for, og tidt repeterede jeg hendes Sange i Stilhed for mig selv; og hvor ofte, naar jeg taus stod og pyntedes paa Theatret i de forskjellige Costumer, tonede disse da i mit Indre:

"Schön in Kleidern muss ich kommen;
Aus dem Schrank sind sie genommen,
Weil es heute Festtag ist:
Niemand ahnet, dass von Schmerzen
Herz im Herzen
Grimmig mir zerrissen ist."

Og hvor ofte sad jeg i en Krog i mit uhyggelige Hjem i Tusmørke og gjentog alle hine Digte, idet mine Taarer stille og ubemærkede af Alle trillede ned ad mine Kinder. Ogsaa sildigere i mit Liv, naar jeg med et tungt Hjerte pyntede mig til en Forestilling, mens Theatret var propfuldt for at le over mine lystige Fremstillinger, tonede atter Goethes Strofer i mit Indre:

"Niemand ahnet, dass von Schmerzen
Herz im Herzen
Grimmig mir zerrissen ist."

Det dybe Indtryk, som "Wilhelm Meister" havde gjort paa mig, beholdt jeg imidlertid hos mig selv og berørte det kun løseligt for den, som havde givet 52 mig Digterværket. Det forekom mig, som om jeg røbede mine egne Hemmeligheder og min egen Tilstand ved at omtale Bogens Indhold. Og da jeg nu kort efter ved en Hændelse fik Schillers Tragedie "Jomfruen af Orleans" at læse, syntes mig, at jeg først nu var født og vakt til Liv. Med denne sidste i mine Arme faldt jeg i Søvn, ligesom Børnene sove med deres Dukker. Dette var de to første Bøger, jeg læste; og da Begyndelsen var saa god, maa det vel komme deraf, at jeg hele mit Liv har været meget kræsen med, hvad jeg vilde læse. Af Romaner har jeg til denne Time, jeg nedskriver dette, saa godt som ingen læst. Ved denne Begyndelse var jeg voxet fra dem, og naar jeg undtager enkelte af Walter Scott, har aldrig nogen ret villet smage mig; selv han forekommer mig som en stor Rovfugl, hvis Skrig vel er interessant, men dog for hæst; og jeg har altid trængt til Lærken i den Poesi, jeg ret skulde nyde. Ofte har jeg med Forundring tænkt paa, hvordan jeg paa hin Tid kunde nyde disse to Digterværker af Goethe og Schiller - thi vist er det, at jeg dog egentlig ikke forstod dem, men kun havde en dunkel Følelse af, hvad de indeholdt - det var Duften af dem, en Anelse om deres Tankeindhold - men dybt i min unge Sjæl stode de indprentede og uforglemmelige. En Verden fuld af Mennesker havde jeg lært at kjende af "Wilhelm Meister"; mit Blik aabnede sig for Betragtningen af disse, uden at jeg selv vidste det eller gjorde mig Rede derfor. "Jomfruen af Orleans" hævede mig op til det Ideale, der hidtil kun dunkelt havde foresvævet mig som en Anelse.

Desværre kun altfor ofte vaktet jeg af disse Phantasier for at vende tilbage til den bitre, sørgelige Virkelighed i mit Hjem, hvor jeg snart pintes af Et, snart af et Andet, der var mit inderste Væsen imod. Saaledes plagede min Moder mig med idelig Anmodning om at gaa til Theaterdirecteuren, Etatsraad Collin, for at bede ham betænke mig med høiere Gage. Disse Besøg hos ham vare mig høist pinlige, jeg aflagde dem kun tvungne af min Moders bestemte Befaling, og de vare virkelig tragicomiske. I en formelig Fortvivlelse og med en Skamfuldhed, jeg ikke kunde betvinge, begav jeg mig til hans Bolig. Efter at have staaet en halv Time, ofte endnu længere, udenfor hans Dør, greb jeg omsider i Klokkestrengen. Hans Forgemak vrимlede for det meste af Ansøgende af alle Klasser og alle Aldre, men vist Ingen af dem stod der med min Forlegenhed og min Ydmyghed. Kom nu omsider Turen til mig at træde ind, paafulgte altid den samme Scene. Efter at han paa sin sædvanlige, hjertelige og venlige Maade havde sagt: "Naa, lille Hanne, hvad har du saa paa dit Hjerte?" - brast jeg i en saa ustandselig Graad, at det ikke var den stakkels Mand muligt at faa et Ord ud af mig. Spurgte han nu omsider: "Er det om at faa høiere Gage, at du kommer?" da fik han undertiden et Ja presset ud af mig, undertiden ikke engang det.

Han lovede da, at han nok skulde huske paa mig, og tørrede selv med største Godmodighed mine Taarer af med sit Lommetørklæde, for at de Andre ikke skulde se mig græde, naar jeg gik, medens han klappede og trøstede mig paa bedste Maade.

Denne elskværdige Mand, som i mit øvrige Liv altid var mig en trofast og hengiven Ven, har ofte i senere Aar erindret mig om hine Sammenkomster, som bestode i, at han holdt en Monolog, hvorpaa han intet Svar fik, og om hans megen Uleilighed med at tørre mine Taarer og bringe mit Sind i Ro; og vi have da ret hjerteligt leet ad disse ensformige Scener. Hvor var jeg dog ulykkelig, naar jeg gik denne pinlige Gang til ham! Det forekom mig at være en dyb Ydmygelse at skulle tale om Penge, og denne Følelse har jeg aldrig kunnet overvinde. Da jeg blev en voxen Pige og havde Gage, som hver Maaned skulde hentes paa Theatercontoiret, var dette mig en saadan Plage, at jeg, lige til jeg blev gift, hvor altsaa min Mand hentede den, endog hver Gang betalte min Broder en hel Rigsdaler for at udføre dette Ærinde. Heller ikke i mine ældre Aar kunde jeg komme ud af at begjære mere, end Directionen af sig selv tilstod mig, og aldrig fandt jeg, at dette var for lidt for, hvad jeg præsterede. Da dette var en Følelse, som var temmelig fremmed for de Andre ved Theatret, har jeg derimod ofte nydt Godt af deres Ufor nøielighed og uden Anmodning fra min Side faaet min Gage forhøiet, fordi man fandt det ubilligt, at jeg var ringere stillet end Andre, hvis Tjeneste ikke var af den Vigtighed som min.